

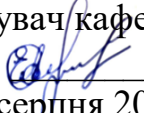
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ПОГОДЖЕНО

Гарант ОПП «Фінанси, банківська
справа та страхування»
доц. Сергій КОСТОРНОЙ
«27» серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФОО
проф. Олена ЯЦУХ
«27» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МІСЦЕВІ ФІНАНСИ»

для здобувачів ступеня вищої освіти *«Бакалавр»*
зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок» за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування**
(на основі ОПС «Фаховий молодший бакалавр»)

Факультет економіки та бізнесу

2024 – 2025 н.р.

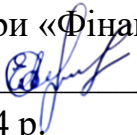
Робоча програма навчальної дисципліни «Місцеві фінанси» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування (на основі ОПС «Фаховий молодший бакалавр»). Запоріжжя, ТДАТУ. 12 с.

Розробник: Світлана Кучеркова, к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Протокол № 1 від «27» серпня 2024 р.

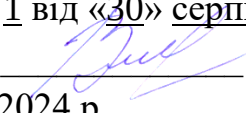
Завідувач кафедри «Фінанси, облік і оподаткування»

професор Олена ЯЦУХ

«27» серпня 2024 р.

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування (на основі ОПС «Фаховий молодший бакалавр»)

Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Голова, доц. Юлія ВОРОНІНА

«30» серпня 2024 р.

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<u>денна форма навчання</u> (денна або заочна)	
Кількість кредитів 4	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова або за вибором студента)	
Загальна кількість годин – 120 години	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		2с(ФМБ)	4-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 4 год. самостійна робота студента – 6,9 год.	Ступінь вищої освіти: «Бакалавр»	Лекції	22 год.
		Практичні заняття	22 год.
		Лабораторні заняття	-
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	76 год.
		Форма контролю: екзамен	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу - навчити засадам організації місцевих фінансів, їх складу та основ управління виходячи із розмежування функцій і повноважень державних та місцевих органів влади.

Завдання курсу - формування теоретичних знань та вироблення практичних навичок у сфері формування та використання фінансових ресурсів місцевих органів влади і підприємств місцевого господарства.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності

Загальні компетентності:

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання:

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР26. Обґрунтовувати джерела фінансового забезпечення діяльності на мікро-, макро й мезорівні та оцінювати ефективність їх використання.

Soft skills:

- комунікативні навички: письмове, вербальне й невербальне спілкування; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді.

- уміння виступати привселюдно: навички, необхідні для виступів на публіці та доведення своєї думки до соціуму; проводити презентації отриманих результатів.
- керування часом - уміння справлятися із завданнями вчасно, не відчуючи дискомфорту.
- гнучкість і адаптивність: вміння пристосовуватися до отриманих результатів та за можливістю впливати на кінцевий результат.
- лідерські якості: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати та відстоювати рішення; уміння встановлювати мету та складати план її досягнення.
- особисті якості: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування».

Перелік навчальних дисциплін, знання з яких потрібні для вивчення освітньої компоненти «Місцеві фінанси»: «Бюджетна система».

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти «Місцеві фінанси»: Навчальна практика «Фінанси бюджетних установ».

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1: Основи організації місцевих фінансів

Тема 1. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів. [1, 2, 3, 4, 5]

Призначення і сутність місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Склад місцевих фінансових інститутів. Функції місцевого самоврядування в Україні. Поняття, функції та правовий статус територіальної громади. Структура місцевих фінансів. Нормативно-правова база місцевих фінансів. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування та способи їх реалізації. Роль місцевих фінансів у соціально-економічному розвитку територій. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів. Світовий досвід організації місцевих фінансів. Моделі організації місцевого самоврядування. Європейська хартія місцевого самоврядування: основні принципи організації місцевих фінансів.

Тема 2. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади. [1, 2, 3, 4, 5]

Роль місцевих бюджетів у бюджетній системі України. Застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі. Організаційні засади складання прогнозів місцевих бюджетів та проєктів місцевих бюджетів. Складання та схвалення прогнозу місцевого бюджету. Проєкт рішення про місцевий бюджет та матеріали, що до нього додаються, предмет регулювання рішення про місцевий бюджет. Затвердження місцевих бюджетів. Виконання місцевих бюджетів. Особливості формування надходжень та здійснення витрат

місцевого бюджету у разі несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет. Звітність про виконання місцевих бюджетів.

Тема 3. Формування доходів бази місцевих бюджетів. [1, 2, 3, 4, 5]

Формування дохідної бази місцевих бюджетів. Джерела доходів місцевих бюджетів. Доходи загального фонду місцевого бюджету. Доходи спеціального фонду місцевого бюджету. Формування бюджету розвитку. Резервні фонди місцевих органів самоврядування. Характеристика доходів місцевого бюджету. Характеристика місцевих податків і зборів як джерела дохідної бази місцевих бюджетів. Основні напрямки зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів. Планування доходів місцевих бюджетів.

Тема 4. Система видатків місцевих бюджетів. [1, 2, 3, 4, 5]

Характеристика видатків місцевих бюджетів. Видатки загального фонду місцевого бюджету. Видатки спеціального фонду місцевого бюджету. Видатки бюджету розвитку. Методи планування видаткової частини місцевих бюджетів. Порядок фінансування видатків місцевих бюджетів. Ефективне здійснення видатків з місцевих бюджетів. Організація надання державних і громадських послуг. Конституційні гарантії з надання громадських послуг органами місцевого самоврядування в Україні. Фінансування делегованих повноважень органами місцевого самоврядування. Фінансування власних повноважень органами місцевого самоврядування. Планування видаткової частини місцевих бюджетів.

Тема 5. Бюджетний процес на місцевому рівні. [1, 2, 3, 4, 5]

Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю на місцевому рівні. Контроль Державної аудиторської служби у сфері місцевих фінансів. Аудит ефективності виконання бюджетних програм. Здійснення фінансового контролю на місцевому рівні місцевими державними адміністраціями. Контроль фінансових органів за дотриманням бюджетного законодавства. Контрольні повноваження органів ДКСУ у сфері казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Контрольні повноваження органів ДПС. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Контроль і аудит фінансової діяльності місцевого самоврядування. Моніторинг та оцінка бюджетних програм.

Змістовий модуль 2: «Управління місцевими фінансами»

Тема 6. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства. [1, 2, 3, 4, 5]

Склад місцевих фінансових ресурсів та оцінка автономії місцевих органів влади. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів. Використання вільного залишку коштів місцевих бюджетів. Утворення цільових фондів. Місцеві податки і збори. Участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах. Місцеві позики в Україні та управління боргом органів місцевого самоврядування. Нетрадиційні джерела дохідної частини самоврядних бюджетів.

Тема 7. Фінанси підприємств комунального господарства. [1, 2, 3, 4, 5]

Інститут комунальної власності у системі місцевих фінансів. Поняття про комунальну власність і об'єкти права комунальної власності. Місцеве

господарство і його роль у формуванні місцевих бюджетів. Види комунальних підприємств. Сутність і склад комунального господарства.

Тема 8. Фінанси житлово-комунального господарства України. [1, 2, 3, 4]

Особливості організації фінансів житлово-комунального господарства. Особливості фінансової діяльності підприємств комунальної власності. Основні напрями реформування комунального сектора в Україні.

Тема 9. Фінансова політика місцевих органів влади. [1, 2, 3, 4]

Бюджетна програма. Показники виконання бюджетної програми. Моніторинг виконання програми. Оцінка ефективності бюджетної програми. Паспорти бюджетних програм місцевого бюджету. Звіти про виконання паспортів бюджетних програм. Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання. Термін подання звіту про виконання паспорту бюджетної програми.

Тема 10. Управління місцевими фінансами в Україні. [1, 2, 3, 4, 9]

Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю на місцевому рівні. Контроль Державної аудиторської служби у сфері місцевих фінансів. Аудит ефективності виконання бюджетних програм. Здійснення фінансового контролю на місцевому рівні місцевими державними адміністраціями. Контроль фінансових органів за дотриманням бюджетного законодавства. Контрольні повноваження органів ДКСУ у сфері казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Контрольні повноваження органів ДПС. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Контроль і аудит фінансової діяльності місцевого самоврядування. Моніторинг та оцінка бюджетних програм.

Тема 11. Світовий досвід організації місцевих фінансів. [1, 8]

Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів. Види муніципальних фінансових систем. Зарубіжний досвід забезпечення самостійності місцевих бюджетів. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування. Місцеве фінансове планування в зарубіжних країнах.

3 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			лк	пр.	СРС	
Змістовий модуль 1: Основи організації місцевих фінансів						
1	Лекція 1	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	2			
	Практичне заняття 1	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів		2		3
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			5	2
2	Лекція 2	Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади.	2			

	Практичне заняття 2	Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади.		2		3
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			5	2
3	Лекція 3	Формування доходів бази місцевих бюджетів.	2			
	Практичне заняття 3	Формування доходів бази місцевих бюджетів.		2		3
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			5	2
4	Лекція 4	Система видатків місцевих бюджетів	2			
	Практичне заняття 4	Система видатків місцевих бюджетів		2		3
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			5	2
5	Лекція 5	Бюджетний процес на місцевому рівні	2			
	Практичне заняття 5	Бюджетний процес на місцевому рівні		2		3
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			5	2
6,7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I			13	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I				10
Всього за змістовий модуль 58-год.			10	10	38	35
Змістовий модуль 2: «Управління місцевими фінансами»						
8	Лекція 6	Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	2			
	Практичне заняття 6	Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства		2		2,5
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			4	1,7
9	Лекція 7	Фінанси підприємств комунального господарства	2			
	Практичне заняття 7	Фінанси підприємств комунального господарства		2		2,5
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			4	1,7
10	Лекція 8	Фінанси житлово-комунального господарства України	2			
	Практичне заняття 8	Фінанси житлово-комунального господарства України		2		2,5
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			4	1,7

11	Лекція 9	Фінансова політика місцевих органів влади	2			
	Практичне заняття 9	Фінансова політика місцевих органів влади		2		2,5
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			4	1,7
12	Лекція 10	Управління місцевими фінансами в Україні	2			
	Практичне заняття 10	Управління місцевими фінансами в Україні		2		2,5
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			4	1,6
13	Лекція 11	Світовий досвід організації місцевих фінансів	2			
	Практичне заняття 11	Світовий досвід організації місцевих фінансів		2		2,5
	Самостійна робота	Робота на Освітньому порталі			4	1,6
14,15	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II			14	
	ПМК II	Підсумковий контроль за модуль II				10
Всього за змістовий модуль 2- 62 год.			12	12	38	35
Екзамен						30
Всього з навчальної дисципліни – 120 год.						100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Формування науки про місцеві фінанси, сутність місцевих фінансів та причини появи.
2. Місцеві фінанси як система.
3. Функції місцевих фінансів.
4. Територіальна громада: поняття, функції, роль, правовий статус.
5. Сутність поняття місцевий бюджет
6. Принципи побудови бюджетної системи
7. Загальний та спеціальний фонди бюджету
8. Місцеві запозичення
9. Особливості затвердження місцевого бюджету з дефіцитом або профіцитом
10. Позики місцевим бюджетам
11. Сутність поняття «місцеві фінансові ресурси».
12. Склад доходів місцевих бюджетів.
13. Формування доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків та зборів.
14. Сутність видатків та їх бюджетна класифікація
15. Види видатків на здійснення повноважень

16. Передача коштів між місцевими бюджетами
17. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації
18. Сутність і стан фінансового вирівнювання
19. Бюджетне регулювання, його цілі та методи
20. Бюджетні трансферти та їх види
21. Алгоритм визначення дотацій вирівнювання
22. Організаційні засади складання прогнозів місцевих бюджетів та проектів місцевих бюджетів
23. Складання та схвалення прогнозу місцевого бюджету
24. Затвердження місцевих бюджетів
25. Особливості формування надходжень та здійснення витрат місцевого бюджету у разі несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет
26. Звітність про виконання місцевих бюджетів

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Місцеве господарство та його роль у формуванні місцевих бюджетів.
2. Фінанси комунальних підприємств. Комунальні платежі.
3. Фінансова діяльність житлово-експлуатаційного комплексу.
4. Поняття комунальної власності. Суб'єкти та об'єкти права комунальної власності.
5. Особливості реалізації права комунальної власності.
6. Поняття, форми та правове регулювання комунального кредиту.
7. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства.
8. Сутність, структура та проблеми розвитку житлово-комунального господарства в Україні.
9. Житлово-комунальні послуги.
10. Планування та калькулювання собівартості житлово-комунальних послуг.
11. Тарифи по ЖКГ, організація їх встановлення та регулювання.
12. Поняття фінансової політики місцевих органів влади.
13. Сутність та виконання бюджетної політики на місцевому рівні.
14. Економічний та політичний вплив на бюджет органу місцевого самоврядування.
15. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні
16. Місцеві фінансові органи, їх завдання, повноваження, функції
17. Казначейська система обслуговування місцевих бюджетів
18. Забезпечення відкритості і прозорості бюджетного процесу
19. Фінансовий контроль на місцевому рівні
20. Європейська хартія місцевого самоврядування про основні принципи організації місцевих фінансів.
21. Бюджетний федералізм як принцип побудови фінансів місцевого самоврядування в розвинутих країнах.

22. Форми та методи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни: лекції з використанням мультимедійних презентацій, відеороликів та проблемного викладання, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2018 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>

2. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К.: 2019. 119 с.

3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 1997р. № 280 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Податковий кодекс України [від 2 грудня 2010 р. №2755-VI] із змінами та доповненнями.

5. Раделицький Ю. О. Місцеві бюджети в умовах поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 312 с.

Допоміжна

1. Волкова Н. І., Волкова В. В. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни «Місцеві фінанси» / за ред. О. А. Лактіонової. Вінниця, 2019. 44 с.

2. Катан Л. І., Качула С.В., Демчук Н. І., Павлова Д. К. Формування місцевих бюджетів в умовах реформування суспільних фінансів України. Агросвіт, № 3, 2020. С. 3- 12.

3. Клочан В.В., Мірошник В.О., Надточий К.П. Особливості об'єднання територіальних громад в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 1. С. 142—147. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.1.142

4. Кнейслер О., Спасів Н., Кізима Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у фінансовій системі України. Світ фінансів, 1(62)/2020. С. 8-19.

5. Омельчук О. Методологічні аспекти оцінювання фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад в Україні. Публічне управління та митне адміністрування. 2020. № 4 (27). С. 107-113

6. Юнацький М.О. Конспект лекцій з дисципліни «Місцеві фінанси» [Текст]: ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи. Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2019. 134 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=1470>
2. Internet.